

“Türkiye Sanayileşmenin Neresinde?” (II)

Aykut Göker

Dani Rodrik, iki hafta önce sözünü ettiğim, Türkiye Sanayii'ne ilişkin karşılaştırmalı çözümlemesinin sonunda ne diyordu?

1. *“Türkiye G. Amerika'nın hatalarını tekrar etmemeli, küreselleşme ile gelişmeyi aynı şey saymamalıdır. Küreselleşme, gelişmiş olmaya giden kestirme yol değildir.”*
2. *“Ekonomik liberalizm ve dışa açılma her ne kadar önemli rol oynamışsa da, D. Asya ekonomileri başarılarını sadece buna borçlu değildir. Bu ekonomilerde devlet ekonomiden elini çekip özel sektöre 'buyurun alan sizin' dememiştir; özel sektörle ortak hareket etmiş, bazen yönlendirmiş, bazen caydırmış, her zaman destek olmuştur.”*

Rodrik, bu tespitlerinden hareketle, Türkiye'de sanayinin verimini artırmak için, öncelik verilmesini gerekli gördüğü bir politika öneriyor; üç ana başlık altında topladığı öneri şu:

“Piyasa ekonomisinin sağlıklı işleyişini sağlayan kurumları güçlendirmek: Piyasa ekonomisi çoğu kişinin zannettiğinin aksine zayıf devlet değil, güçlü devlet gerektirir. Güçlü devlet, piyasaları düzenleyen ve denetleyen, şeffaf ve belirgin kuralları uygulayan, firmalar arasında ayırım yapmayan, hukuka saygılı, etkin devlettir.

“Modern ve geleneksel işletmeler arasındaki uçurumu azaltmak: Türk sanayiinde ortalama verimliliğin düşük olmasının sebebi, geleneksel, çoğu kayıt dışı iş gören ufak ölçekli firmalarda verimliliğin alt düzeyde olmasıdır. McKinsey Global Institute'un Türkiye için yaptığı ve yakında kamuoyuna açıklanacak bir araştırmasında bu çok güzel incelenmiştir. Bu 'dualizm' azaltılmadan Türkiye ekonomisinde verimliliği önemli bir şekilde artırmak mümkün değildir. Ancak, kayıt dışı firmaları vergi ve sosyal güvenlik sistemi kapsamına almak da bu işletmelere sadece sopa göstermekle olmaz. Kamu, gerek teknoloji, gerek pazarlama, gerek diğer alanlarda düşük verimli, ufak ölçekli işletmelere yardımcı olmalı, yol göstermeli, ortak strateji üretmeye çalışmalıdır.

“Sermaye ve teknolojiyi daha geniş bir tabana yaymak: Gelir ve servet dağılımındaki çarpıklık, Türkiye'de geleceği ve sosyal düzeni tehlikeye sokabilecek boyutlardadır. Ekonomik fırsatları daha geniş tabana yayabilmek, kredi ve teknoloji ağlarını genişletmek demektir. Kamunun, çözüm bulmak ve uygulamak için özel sektörle ortaklık etmesi gereken bir üçüncü alan bence budur. Sosyal düzenin çarpık olduğu bir ortamda, sağlıklı bir sanayileşme düşünmek zordur.”

Dani Rodrik'in Türkiye'nin sanayii üzerine yaptığı çözümlemeler ve önerdiği politika, ekonomik gelişme ile ilgilenen herkesin üzerinde durmasını gerektirecek açıklık ve önemde... Evet, sanayimizin, G. Amerika ülkeleri ile karşılaştırıldığında durumunun daha iyiye gittiğini söyleyebiliyoruz; ama bundan daha önemlisi, önde koşanların ve Uzak Doğu ülkeleri gibi, bizi sonradan geçenlerin giderek arayışını açıyor olmalarıdır. Unutmamak gerekir ki, bizi sonradan geçenlerin taktiklerini uygulayan başkaları da geliyor. Bizi bekleyen görünürdeki tehlike, giderek yarıştan kopma noktasına gelmemizdir. Öte yandan küreselleşme süreci de, Rodrik'in altını önemle çizdiği gibi, işimizi kolaylaştırmıyor; aksine zorlaştırıyor.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Rodrik'in politika önerisi, soruna çözüm bulmak için yapılması gerekenlerin asgarî çizgisini belirliyor, denebilir. Türkiye'nin, günümüz koşullarındaki önemli sıkıntısı, siyasî plânda, pazar ekonomisine özgü normları savunanların

böylesi bir asgarî müştereklerinin bile olmamasıdır. Meseleye bu açıdan bakıldığında, İstanbul Sanayi Odası'nın düzenlediği sanayi kongresine Rodrik'i konuk konuşmacı olarak davet etmesinin, iyimser bir yaklaşımla, üzerinde durulması gereken ayrı bir önemi olduğu söylenebilir ve bu davet, sanayimizde son derece etkin olan bir kesimin, "küreselleşme" sürecinin, Türkiye ve benzeri ülkeler için, bugüne dek fırsattan çok tehdit yarattığının ve bizi bekleyen yarıştan kopma tehlikesinin farkında olduğu biçiminde yorumlanabilir. Sorunun farkındaysak çözümünü bulabiliriz; onun için farkındalığın büyük önemi var. Tabii, bu farkındalık yaygınlaştırılabilir ve kuvveden fiile dönüştürülebilirse...

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 11 Ocak 2003